

N:o 129.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående kapitalökning för fonden för fiskerinäringens befrämjande; gifven Stockholms slott den 29 mars 1912.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att

till kapitalökning för fonden för fiskerinäringens befrämjande för år 1913 anvisa ett anslag af 116,000 kronor att utgå af lånemedel.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Alfred Petersson.

*Utdrag af protokollet öfver jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 29
mars 1912.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve EHRENSVÄRD,
Statsråden: PETERSSON,
 SCHOTTE,
 BERG,
 BERGSTRÖM,
 friherre ADELSWÄRD,
 PETRÉN,
 STENSTRÖM,
 LARSSON,
 SANDSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Petersson, anförde vidare.

Med anledning af en utaf Kungl. Maj:t vid 1891 års Riksdag gjord framställning beviljade Riksdagen på extra stat för år 1892 ett anslag af 100,000 kronor till inrättande af en fond för fiskerinäringens befrämjande, från hvilken fond, i mån af tillgång och på vissa af Riksdagen angifna villkor, lån finge tilldelas landsting eller hushållningssällskap, som förklarar sig villigt att utlämna låneunderstöd för anskaffande af fiskebåtar och fiskeredskap eller för anläggande af smärre inrättningar för tillgodogörande och förädling af fiskets produkter. Därjämte medgaf Riksdagen, att inflytande räntor å de från fonden

utlämnade lån finge ingå till fonden för att tillsammans med dennas öfriga tillgångar användas för det med fonden afsedda ändamål. För höjning af fonden har Riksdagen därefter upprepade gånger beviljat anslag, nämligen år 1899 100,000 kronor, år 1900 100,000 kronor, år 1902 500,000 kronor och år 1905 äfvenledes 500,000 kronor. Sistnämnda bägge anslag anvisades att utgå med, det förra 100,000 kronor förskottsvis under år 1902, 100,000 kronor år 1903, 100,000 kronor år 1904 och 200,000 kronor år 1905 samt det senare 250,000 kronor för hvartera af åren 1906 och 1907.

Genom nådiga kungörelser den 3 juni 1892, den 19 maj 1893, den 8 februari 1900 och den 12 januari 1904 utfärdades bestämmelser rörande utlämnande af lån från fonden. Enligt sistnämnda kungörelse skulle för det på högst tio år fördelade amorteringslånet åtnjutas räntefrihet första året, under hvilket lånet innehades, men därefter erläggas tre procent årlig ränta å oguldet kapitalbelopp.

Hittills hade till fondens förstärkande endast afsatts medel från statsregleringsfonden.

Med detta system bröt man emellertid vid 1907 års Riksdag, då, med anledning af Kungl. Maj:ts därom framställda proposition, ändrade bestämmelser rörande fonden för fiskerinäringens befrämjande meddelades.

Riksdagen bemyndigade nämligen då riksgäldskontoret att för hvar och ett af åren 1907—1911 på Kungl. Maj:ts rekvisition till fonden, i mån af behof, öfverlämna medel till så stort belopp, som funnes erforderligt för att tillsammans med till fonden inflytande annuiteter å utlämnade lån och andra fonden tillhöriga medel, med undantag för år 1907 af redan beviljad statsanslag, ej mindre bestrida nedan nämnda ränteutgift till riksgäldskontoret än äfven tillgodose ett årligt lånebehof af 750,000 kronor. Vidare beslöts, att riksgäldskontoret skulle af fonden erhålla godtgörelse för den ränteutgift, som genom medels öfverlämnande till fonden för riksgäldskontoret förorsakades, att för lån, som från förenämnda för år 1907 afsedda 750,000 kronor utlämnades, och för samtliga de lån, som efter ingången af år 1908 från fonden beviljades, räntan skulle utgå efter 3.6 procent, samt att i öfrigt förut gällande villkor för lån från fonden fortfarande skulle gälla.

Genom nådig kungörelse den 7 augusti 1907 fastställdes de ändrade bestämmelserna af Kungl. Maj:t.

Jämlikt dessa bestämmelser åtnjutes för hushållningssällskap eller landsting beviljad lån från fonden räntefrihet för första året, under hvilket lånet innehafves, men därefter erlägges årlig ränta, som, be-

träffande lån utlämnadt från det till fondens förhöjning för år 1907 anvisade anslag af 250,000 kronor, skall utgå med 3 procent men eljes med 3.6 procent. Därest förfallet kapitalbelopp af hushållningssällskap eller landsting icke inom föreskrifven tid inbetalas, skall å det förfallna beloppet erläggas 6 procent årlig ränta från förfallodagen, till dess betalning sker. De, som af hushållningssällskap eller landsting erhållit låneunderstöd, skola åtnjuta enahanda räntefrihet, som nyss sagts, och får icke af dem fordras högre ränta än som för låneförmedlarna bestämts.

Efter det härpå Kungl. Maj:t genom beslut den 30 december 1910 godkänt förändrade grunder för riksstatens uppställning, enligt hvilka grunder nödig kapitalökning för fonden för fiskerinäringens understöd för framtiden skulle anvisas såsom anslag å riksstaten samt fondens räntefkastning direkt tillföras statsverket, föreslog Kungl. Maj:t 1911 års Riksdag att till kapitalökning för ifrågavarande fond för år 1912 anvisa ett anslag af 116,000 kronor, hvilket anslag afsåge att jämte de för samma år till sammanlagdt 634,000 kronor beräknade amorteringarna till fonden medgifva en utlåning från fonden under detta år af 750,000 kronor.

Enligt hvad Riksdagen i skrifvelse den 30 maj 1911 anmält har Riksdagen bifallit denna Kungl. Maj:ts framställning.

Inom Göteborgs och Bohus län omhänderhafves låneförmedlingen af landstingets förvaltningsutskott, hvaremot inom öfriga län hushållningssällskapen varit låneförmedlare.

Kungl. Maj:t fastställer genom särskilda beslut årligen fondens fördelning. Under en följd af år har denna bestämts sålunda, att Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län fått för detta län disponera intill 600,000 kronor och landbruksstyrelsen för öfriga län intill 150,000 kronor af fonden; för innevarande år har emellertid fonden fördelats sålunda, att Göteborgs och Bohus län disponerar ett belopp af intill 550,000 kronor och öfriga län tillhopa intill 200,000 kronor.

Uti underdånig skrifvelse den 11 november 1911 har nu landbruksstyrelsen gjort framställning om anvisande af medel till utlåning från ifrågavarande fond äfven efter utgången af innevarande år. I sammanhang härmed har styrelsen meddelat, hurusom Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län i skrifvelse till landbruksstyrelsen den 31 oktober 1911 anfört, att beträffande det behof af lånemedel, som för år 1912 inom länet förefunnes, landstingets lånenämnd hemställt, att lika stort belopp som för år 1911 eller 600,000 kronor måtte ställas till förfogande för detta län. För egen del hade

Kungl. Maj:ts befallningshafvande uttalat, att under de senare åren summan af de lånemedel, som ur nämnda fond varit utestående hos länets fiskare, alltjämt ökats, så att den för närvarande utgjorde omkring 2,050,000 kronor. Med beviljandet af 600,000 kronor i lån äfven för år 1912 skulle fiskarens skuldsomma till fonden blifva ännu större. De årliga amorteringarna hade härunder också tilltagit i storlek, så att 1911 års amortering utgjorde omkring 465,000 kronor, räntan ej inberäknad, mot omkring 180,000 kronor år 1907. Redan 1912 års amortering komme att öfverskrida 500,000 kronor. Under sådana förhållanden syntes det kunna ifrågasättas, om man ej borde söka begränsa fiskarens skuldsättning i fonden ungefärligen till den nu uppnådda summan. Det syntes också med hänsyn till åstadkommandet och bibehållandet af en god ekonomisk ställning för länets fiskarebefolkning i dess helhet vara försiktigast att för närvarande söka hålla skuldsumman inom dess nuvarande omfång. Detta mål skulle till stor del vinnas genom att minska 1912 års lånesumma till 550,000 kronor.

Säkerligen skulle för år 1912 inkomma låneansökningar intill ett sammanlagdt belopp, som komme att betydligt öfverstiga den af landstingets nämnd för fiskarelån begärda summan, och otvifvelaktigt funnes ännu stort behof för fiskarena att fortfarande upptaga lån för att ytterligare rusta sig till ett tidsenligt bedrivande af fisket. Dock syntes det Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som om behofvet af lån i vissa afseenden minskats. Så syntes vara fallet beträffande anskaffandet af snörpvadar. Den minskning i behofvet af medel för detta ändamål, som otvifvelaktigt förefunnes, syntes göra det möjligt, att nya behof framdeles kunde tillgodoses utan ökning i den nuvarande skuldsumman och syntes dessutom äfven medgifva ofvannämnda minskning i 1912 års lånesumma, utan att fara uppstode, att utvecklingen af länets fiskerinäring därigenom hämmades.

Landtbruksstyrelsen har i sin förenämnda underdåniga skrifvelse vidare framhållit, att under år 1911 omkring 36 procent af lånebehofvet inom Göteborgs och Bohus län icke kunnat fyllas till följd af brist på medel. Största sannolikhet förefunnes, att äfven för år 1913 lika stort behof af lån ur fonden för fiskerinäringens befrämjande komme att förefinnas inom Göteborgs och Bohus län som föregående år.

Utöfver de 150,000 kronor, som landtbruksstyrelsen år 1911 haft att utlåna till hushållningssällskap och landsting inom andra län än Göteborgs och Bohus län, hade lån intill den 11 november 1911 hos landtbruksstyrelsen sökts till ett sammanlagdt belopp af 82,550 kronor. Sammanlagda beloppet af de sökta lånen utgjorde sålunda 232,550

kronor. Här kunde således omkring 36.5 procent af den sökta totalsumman af brist på lånemedel ej beviljas, hvartill också komme att sannolikt än flera ansökningar skulle hafva till landtbruksstyrelsen ingifvits, ifall icke kännedomen spridt sig därom, att det på grund af brist på medel vore omöjligt att under året vidare erhålla några lån. Inom de öfriga länen förefunnes ej, liksom i Göteborgs och Bohus län, något skäl att genom skärpning i lånevillkoren inskränka utlåningen i de fall, då låneansökningarna vore af den beskaffenheten, att de kunde beviljas.

Om också för år 1913 inom Göteborgs och Bohus län, i likhet med hvad fallet varit år 1912, endast 550,000 kronor skulle ur fonden för fiskerinäringens befrämjande tagas i anspråk, så komme 200,000 kronor efter all sannolikhet icke att förslå för täckande af lånebehovet inom rikets öfriga län; dock syntes det belopp af tillsammans 750,000 kronor, som under hvartera af senare år utlånats ur denna fond, icke heller nödvändigt behöfva öfverskridas år 1913; och har därför landtbruksstyrelsen hemställt om aflåtande till Riksdagen af nådig proposition om beredande för år 1913 af medel till ifrågavarande fond, så att ur densamma skulle kunna tillgodoses ett lånebehof af 750,000 kronor.

Statskontoret har uti infordradt underdånigt utlåtande den 19 januari 1912 förklarat sig icke hafva något att erinra mot bifall till landtbruksstyrelsens förevarande framställning.

I sammanhang med detta ärende anser jag mig jämväl böra meddela, att Göteborgs och Bohus läns landsting i skrifvelse den 31 oktober 1911 gjort underdånig framställning om anvisande af statsbidrag för bestridande af kostnaderna för och täckande af möjliga förluster vid fiskerilåneförmedlingen. Häröfver har statskontoret äfvenledes den 19 januari 1912 afgifvit infordradt underdånigt utlåtande och därvid hemställt, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition hos Riksdagen utverka bemyndigande att, där å låneunderstöd, som från fonden för fiskerinäringens befrämjande utlämnats af hushållningssällskap eller landsting, uppkommit förlust, Kungl. Maj:t skulle på framställning af vederbörande hushållningssällskap eller landsting, äga att, efter pröfning af de i hvarje fall förekommande omständigheter, af nämnda fonds medel anvisa hushållningssällskapet eller landstinget godtgörelse för förlusten med skäligt belopp, hvilket dock icke i något fall skulle få öfverstiga hälften af den lidna förlusten.

Landtbruksstyrelsen har uti infordradt underdånigt utlåtande, den 28 februari 1912, under uttalande af att den från Göteborgs och Bohus läns landsting utgångna framställningen, sådan den blifvit af stats-

kontoret tillstyrkt, förtjänade det största afseende, förordat nådigt bifall till statskontorets förberörda hemställan, hvarjämte styrelsen anmält, att tiden icke medgifvit, att från öfriga län, hvilkas fiskeribefolkning erhållit lån från ifrågavarande fond, inhämta uppgifter rörande storleken af de förluster, som hushållningssällskap eller landsting tilläfventyrs lidit i egenskap af låneförmedlare.

Nu omförmälda fråga synes mig dock, med hänsyn till sina konsekvenser i afseende å andra statens lånefonder, vara af sådan omfattning, att den icke utan en allsidig utredning kan bringas till afgörande, och torde det följaktligen tillåtas mig att vid annat tillfälle, sedan dylik utredning vunnits, underställa frågan Kungl. Maj:ts pröfning.

Jag anser mig därför nu böra inskränka mig till att anhålla om aflåtande till Riksdagen af proposition om anvisande af det anslag, som till ökning af fiskerilånefondens kapital erfordras, för att möjliggöra äfven under år 1913 en utlåning från fonden af 750,000 kronor. Någon sänkning af det under senare åren från fonden utgående årliga lånebeloppet torde nämligen nu icke kunna ifrågasättas. I statskontoret har fondens för utlåning disponibla medel beräknats komma att under år 1913 uppgå till 634,000 kronor, hvadan alltså det belopp, som för tillgodoseende af ett lånebehof under nämnda år af 750,000 kronor skulle erfordras, utgör 116,000 kronor.

I anslutning till mitt anförande till statsrådsprotokollet den 13 januari 1912 i fråga om framställning till Riksdagen beträffande kapitalökning åt, bland annat, ifrågavarande lånefond, får jag därför hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte i nådig proposition föreslå Riksdagen att till kapitalökning för fonden för fiskerinäringens befrämjande för år 1913 anvisa ett anslag af 116,000 kronor att utgå af lånemedel.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna nådigt bifall och förordnade tillika, att proposition i ämnet af den lydelse, bilaga... vid detta protokoll utvisar, skulle till Riksdagen aflåtas.

Vid protokollet:

Curt Rothlieb.